

«Η ελληνική γλώσσα στην ανώτατη
εκπαίδευση, στην επιστήμη
και στην τεχνολογία –
Εθνική και διεθνής διάσταση»

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη
ansym@lit.auth.gr

9ο διεθνές συνέδριο «Ελληνική γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9-11-2013

Εισαγωγή

- Στην Ελλάδα, στην ΕΕ και γενικότερα στη Δύση η αγγλική: *lingua franca*
- Δυσάρεστη συνέπεια: οι μηχανές αναζήτησης μετρούν αναφορές κυρίως από την αγγλόφωνη επιστημονική παραγωγή
- Δρουν πολλαπλασιαστικά οι αγγλόφωνες έρευνες
- Υποτιμώνται οι μη αγγλόφωνες έρευνες
- Η γλώσσα συγγραφής αποτελεί κριτήριο ποιότητας

Εισαγωγή

- Δυσάρεστη συνέπεια: συρρίκνωση των εθνικών γλωσσών.
- «Για να αποφευχθεί η αποκοπή της ελληνικής γλώσσας από το διεθνές γίνεσθαι, να παραμείνει ισότιμη με τις γλώσσες των αναπτυγμένων γλωσσών, να μετέχει ισότιμα στην ανάπτυξη του πολιτισμού και να μην περιπέσει σε γλώσσα του σπιτιού, απαιτείται εγρήγορση. Δημιουργία υποδομής για γλωσσική δραστηριοποίηση σε κάθε θεματικό πεδίο» (Φιλόπουλος, Β.1999: 82).

Εισαγωγή

- Η καλλιέργεια της ελληνικής και όλων των εθνικών γλωσσών των κρατών-μελών είναι **εθνική υποχρέωση**.
- Τομέας Γλωσσολογίας ΑΠΘ: μετάφραση εγχειριδίων Γλωσσολογίας.
- *Στοιχεία Γενικής Γλωσσολογίας (1976)*
- *Κλειδιά για τη Γλωσσολογία (1984)*
- *Εισαγωγή στη Θεωρητική Γλωσσολογία (2002)*,
- Αποδελτίωση γλωσσολογικών βιβλίων σε ξένες γλώσσες: πολύγλωσσο λεξικό γλωσσολογικών όρων με αφετηρία την ελληνική.

Εισαγωγή

- Αναφορά cEVU project - Grant Agreement number: 2001 - 3453 /001 - 001 EDU-ELEARN, Workpackage 1, Working Group 6: Language Management report (Μ. Βαλιούλη)
- Στηρίζεται στις απαντήσεις των προέδρων τμημάτων του ΑΠΘ
- στην εμπειρία μου

Ευρωπαϊκή Ένωση

- **Χαρτογράφηση της κατάστασης στην ΕΕ:**
- Μέσα σε μια πολύγλωσση και πολυπολιτισμική Ευρώπη (σε σύνθετο και ετερογενές περιβάλλον)
- οι εθνικές γλώσσες παρουσιάζουν η καθεμιά τη δική της ιδιαιτερότητα,
- απαιτείται ευρωπαϊκή συνεργασία,
- χωρίς στιβαρό πλαίσιο γλωσσικής πολιτικής.

Ελλάδα

- **Χαρτογράφηση της κατάστασης στην Ελλάδα:**
- Η ελληνική κοινωνία διαπνέεται από ισχυρή γλωσσική και πολιτισμική παράδοση σχετικά με την ελληνική γλώσσα κάποτε μάλιστα με πολλά στερεότυπα και μύθους.
- Το νομικό καθεστώς στη δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση δεν επιτρέπει την εγγραφή αλλοδαπών φοιτητών πέραν των όσων επιτρέπουν οι συμβάσεις στο πλαίσιο ανταλλαγών.

ΑΠΘ

- **Χαρτογράφηση της κατάστασης στο ΑΠΘ:**
- Διδακτικό προσωπικό: τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα
- Διοικητικό προσωπικό του Τμήματος Ευρωπαϊκών και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων καθώς και του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων: υψηλός βαθμός αγγλομάθειας.
- Ιστοσελίδες των τμημάτων, διαφόρων υπηρεσιών και του ΣΝΕΓ: δίγλωσσες (ελληνικά και αγγλικά <http://www.auth.gr>).

ΑΠΘ

- Διεθνής φυσιογνωμία
- Έδρα Unesco/Εκπαίδευση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη,
- Έδρα Unesco/Διεθνές Δίκτυο Κέντρο Υδάτων-Περιβάλλοντος για τα Βαλκάνια
- Πρόγραμμα ΙΑΣΩΝ.
- Πρακτικά συνεδρίων στο ΑΠΘ: κάθε άρθρο συνοδεύεται από περίληψη σε ξένη γλώσσα, ιδίως στην αγγλική.

ΑΠΘ

- Ωστόσο τα μαθήματα, προπτυχιακά και μεταπτυχιακά, διδάσκονται στην ελληνική.

ΑΠΘ - Ειδικές περιπτώσεις

- Α) Τα ξενόγλωσσα τμήματα (αγγλικής, γαλλικής, γερμανικής, ιταλικής)
- Β) Οι ξένες γλώσσες που διδάσκονται στα τμήματα
- Γ) Τα μαθήματα σε ξένη γλώσσα ειδικά για τους αλλοδαπούς φοιτητές, π.χ. στη Νομική και στο Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ

ΑΠΘ - Ειδικές περιπτώσεις

- Δ) Προσκεκλημένοι αλλοδαποί καθητές: διάλεξη ή σεμιναριακά μαθήματα συνήθως στα αγγλικά σε προπτυχιακό και ιδίως μεταπτυχιακό επίπεδο
- Ε) Η δυνατότητα του νέου Ν. 4076/2012, παρ. 8 του άρθρου 5:
"Από τη δημοσίευση του παρόντος, τμήματα των Α.Ε.Ι. δύνανται να οργανώνουν αυτοδύναμα ή να συνδιοργανώνουν μεταξύ τους προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.) με γλώσσα διδασκαλίας, εν όλω ή εν μέρει, κατ' εξαίρεση, σε ξένη γλώσσα", λ.χ. το ελληνογαλλικό, στο Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

ΑΠΘ - Ειδικές περιπτώσεις

- ΣΤ) Εξετάσεις αλλοδαπών φοιτητών σε προσωπική συνεννόηση με το διδάσκοντα (ευελιξία και καλή προαίρεση εκ μέρους του διδακτικού προσωπικού).
- Ζ) Διπλωματικές εργασίες και δ. διατριβές στα αγγλικά:
  - υποψήφιος αλλοδαπός
  - υποψήφιος επιθυμεί να γίνουν ευρύτερα γνωστά τα ερευνητικά του πορίσματα.
- Ν. 3685/08, που ισχύει ακόμα για τις μεταπτυχιακές σπουδές, μέχρι τη δημοσίευση των νέων οργανισμών, ορίζει στο άρθρο 9, παρ. 4, εδ. γ, τα εξής: "Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζεται η γλώσσα συγγραφής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας ή της διδακτορικής διατριβής."

ΑΠΘ - Ειδικές περιπτώσεις

- Η) Ο θεσμός της συνεπίβλεψης (δ.διατριβή)
- Ο υποψήφιος φοιτά και σε γαλλικό παν/μιο, και η διατριβή συνοδεύεται από εκτεταμένη περίληψη στα ελληνικά.

Συμπέρασμα

- Το ΑΠΘ: **μονόγλωσσο** ΑΕΙ
- χωρίς ξεκάθαρη γλωσσική πολιτική (language policy).

- Στο νέο οργανισμό του:
- διαφοροποιήσεις ως προς την εκπαιδευτική βαθμίδα (προπτυχιακές - μεταπτυχιακές σπουδές),
- τα τμήματα και
- τα γνωστικά αντικείμενα,
- το μέσο (προφορικός – γραπτός λόγος) και
- το βάθος της εκμάθησης (ενεργή – παθητική χρήση).

Προτάσεις

- Α) Διδασκαλία των στοιχείων της ελληνικής που χρησιμοποιούνται στον ακαδημαϊκό/επιστημονικό λόγο:
- σχηματιστικά στοιχεία,
- προθήματα
- επιθήματα
- Κανόνες Κατασκευής Όρων.
- Κατανόηση του επιστημονικού λόγου στη Γ1
- παραγωγή επιστημονικής ορολογίας σε ορθή βάση.

Προτάσεις

- Β) Η ελληνικής αρχής ορολογία συμβάλλει:
- στην ενοποίηση της διεθνούς ορολογίας,
- στην αλληλοκατανόηση των επιστημόνων διεθνώς
- στη διευκόλυνση της διδακτικής και της εκμάθησης της ορολογίας μέσω των διαγλωσσικών ομοτύπων ελληνικής αρχής

Προτάσεις

- Ευρωπαϊκό πρόγραμμα συγγραφής:
- 1) γραμματικής του ακαδημαϊκού/επιστημονικού λόγου για κάθε εθνική ευρωπαϊκή επίσημη γλώσσα,
- 2) πολύγλωσσου ηλεκτρονικού λεξικού ορολογίας με τα σχηματιστικά στοιχεία, προθήματα και επιθήματα ελληνικής αρχής, και
- 3) εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία του ακαδημαϊκού/επιστημονικού λόγου κάθε εθνικής γλώσσας

Προτάσεις

- Γ) Για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση θα πρέπει να προωθηθεί η μέθοδος CLIL <http://www.coe.int/T/DG4/Linguistic/Default.fr.asp> για τον αγγλόφωνο κόσμο και η μέθοδος ÉMILE <http://www.emilangues.education.fr> για το γαλλόφωνο.

Προτάσεις

- Αν τεθούν σε εφαρμογή οι προτάσεις αυτές, η ορολογία ως πολιτισμική επιλογή θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην οικοδόμηση της ταυτότητας των ευρωπαϊών επιστημόνων αλλά και ειδικότερα της ευρωπαϊκής επιστημονικής ταυτότητας.

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1996. «Το λεξιλόγιο της νεοελληνικής και ο ευρωπαϊκός γλωσσικός πλουραλισμός», *Η ελληνική γλώσσα στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση-Γλωσσικός πλουραλισμός και γλωσσοεθνοκεντρισμός*, Αθήνα 1996, Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, 81-88.
- Lyons, J. 1971. *Introduction to Theoretical Linguistics*, Cambridge, Cambridge University Press, μετάφραση Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Γαβριηλίδου Ζ., Έυθυμίου, Α. *Εισαγωγή στη Θεωρητική Γλωσσολογία*, Αθήνα 2002, Μεταίχμιο.
- Martinet, A. 1970. *Éléments de Linguistique générale*, Armand Colin, Παρίσι, μετάφραση Χαραλαμπόπουλος, Α. 1976. *Στοιχεία Γενικής Γλωσσολογίας*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη.
- Mounin, G. 1973. *Clefs pour la linguistique*, Παρίσι, Seghers, μετάφραση Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. *Κλειδιά για τη γλωσσολογία*, Αθήνα 1984, 19882, Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας.
- Φιλόπουλος, Β. 1999. «Διεθνοποίηση ορολογίας και ελληνική γλώσσα», *Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία*, ΕΛΕΤΟ 2, Αθήνα, 73-83.
- Valioulis M. et al. 2001. cEVU project - Grant Agreement number: 3453 /001 - 001 EDU-ELEARN, Workpackage 1, Working Group 6: Language Management report.
- ΑΠΘ <http://www.auth.gr>
- CLIL <http://www.coe.int/T/DG4/Linguistic/Default.fr.asp>
- ÉMILE <http://www.emilangues.education.fr>